

Koncepcia práce časopisu Pedagogika v rokoch 1983—1984

Po XVI. zjazde KSČ spracovala redakčná rada a redakcia Pedagogiky koncepciu činnosti časopisu na obdobie medzi XVI. a XVII. zjazdom. Základné myšlienky a úlohy vyplývajúce z tejto koncepcie boli publikované v č. 4 roč. 1981 pod názvom „XVI. zjazd KSČ — východisko pre ďalšiu prácu“.

Po viac ako roku môžeme konštatovať, že program schválený redakčnou radou sa stáva skutočnosťou, postupne sa realizujú základné úlohy zahrnuté do dlhodobej koncepcie. XVI. zjazd KSČ orientoval celú spoločnosť, všetky jej inštitúcie, orgány a organizácie na zvyšovanie kvality a efektívnosti práce. Aj Pedagogika sa usiluje ešte vyhranenejšie zamerať svoju činnosť na užšie spájanie teórie a praxe, na pohotové aplikovanie vedeckovýskumných výsledkov vo výchovno-vzdelávacej práci.

V redakčnom článku, v ktorom sme informovali čitateľskú verejnosť o dlhodobých zámeroch časopisu, sa písalo: „Uvedomujeme si, že Pedagogika je vedecko-teoretický časopis, ktorý musí odrážať potreby a rozvoj pedagogickej vedy v našej vlasti a v zahraničí, analyzovať kľúčové problémy teórie a praxe výchovy a vzdelávania a prispieť k realizácii školskej politiky. Spoločenská objednávka bude preto rozhodujúcim kritériom zamerania časopisu, obsahovej orientácie a posudzovania výsledkov práce redakčnej rady.“

Dnes môžeme vcelku pozitívne hodnotiť uplynulé obdobie, v ktorom sa časopis cieľavedomejšie zameral na problémové okruhy rozhodujúce pre ďalší rozvoj pedagogickej vedy, pre zvyšovanie úrovne výchovno-vzdelávacej sústavy a pre väčšiu spätosť teórie a praxe výchovy a vzdelávania s potrebami rozvinutej socialistickej spoločnosti v ČSSR.

Okrem cieľavedomejšej obsahovej orientácie podarilo sa v uplynulom období získať aj nových autorov, pohotovejšie publikovať vedecké informácie týkajúce sa riešenia štátneho plánu základného výskumu v odbore pedagogika a reagovať na významné výročia inštitúcií a jednotlivcov. Treba však konštatovať aj to, že sa nám ešte nepodarilo organizovať na stránkach časopisu vedecké diskusie, ktoré by podnecovali tvorivú a náročnú výmenu fundovaných názorov vyplývajúcich z nových prístupov k riešeniu základných otázok výchovy a vzdelávania. Táto úloha patrí medzi dôležité okruhy zaradené do koncepcie práce časopisu na roky 1983—1984.

V systéme práce redakčnej rady uplatňovala sa v uplynulom období kritická náročnosť, jednotlivé čísla časopisu sa hodnotili kolektívne, posudzovanie rukopisov, objednaných a ponuknutých príspevkov sa riadilo náročnými kritériami, ktoré vyplývali z profilácie časopisu a z jeho postavenia v sústave vedeckých časopisov. Podarilo sa takisto vcelku dodržiavať princíp rovnomerného zastúpenia jednotlivých disciplín pedagogiky, ale aj posilniť celoštátny charakter časopisu. Žiaľ, počet listov a ohlasov od autorov a čitateľov, ktoré sa vyjadrujú k úrovni časopisu alebo navrhujú niektoré nové podnety, sú zatiaľ skôr výnimkou ako pravidlom. Spojenie redakcie s autormi a čitateľmi bude musieť byť v budúcom období širšie, pohoťovejšie a obsažnejšie.

V rokoch 1983 a 1984 stojíme vo všetkých oblastiach spoločenského života pred náročnými úlohami. Pedagogická teória a výchovno-vzdelávacia prax nemôže byť izolovaná od celospoločenského politického, ekonomického, sociálneho a kultúrneho života, od riešenia vnútropolitických a zahraničnopolitických problémov našej doby. Naš časopis musí sa stať účinným prostriedkom tvorby a realizácie nielen výskumných plánov, ale aj spolutvorcom dlhodobého programu ďalšieho rozvoja československej výchovno-vzdelávacej sústavy. Organickou súčasťou pozitívneho riešenia aktuálnych a perspektívnych problémov bude aj fundovaná kritika buržoáznych koncepcií výchovy a vzdelávania, ktorú treba chápať ako účasť marxisticko-leninskej pedagogiky v ideologickej konfrontácii. Dôležitým aspektom, ktorý je potrebné výrazne uplatňovať v budúcich rokoch, je rozvíjanie prognostickej funkcie pedagogiky. V tejto súvislosti je nevyhnutná širšia spolupráca pedagogiky s inými vednými odbormi, najmä s ekonomickými vedami, filozofiou, sociológiou, psychológiou, ale aj s prírodovednými a technickými vedami.

Je nevyhnutné, aby úspešné zvládnutie náročných teoretických úloh bolo sprevádzané cieľavedomým vnútorným rozvojom pedagogiky, zvyšovaním jej teoretickej a metodologickej úrovne. Časopis sa bude usilovať o to, aby v najbližších rokoch proporcionálne uplatňoval všetky základné funkcie pedagogiky: funkciu poznávaciu a pretvárajúcu, ktorá je súčasťou riadenia sociálnych procesov, funkciu kultúrno-výchovnú a funkciu prognostickú. Zvyšovanie teoretickej úrovne a rozpracovanie metodologických východísk bude spojené so širšou publicitou takých teoreticko-empirických výskumov, ktoré sa podieľajú na prekonávaní jednostranného empirizmu a prakticismu, ako aj abstraktného teoretizovania, ktoré nie je dostatočne spojené s rozvojom socialistickej spoločnosti.

V súlade s uvedenými základnými východiskami bude časopis klásť dôraz na ďalší rozvoj výchovy a vzdelávania v podmienkach rozvinutej socialistickej spoločnosti, pričom bude venovať väčšiu pozornosť ako doteraz problémom výchovy mimo vyučovania, rodinnej výchove, spolupráci školy a spoločenskej praxe.

Pri inovácii obsahu výchovy a vzdelávania bude jedným z hlavných aspektov transformácia rozvoja vedy a techniky pri zachovaní základných pedagogických princípov. Vzťah všeobecného, polytechnického a odborného vzdelania, posilnenie vnútornej konzistencie vzdelávacích obsahov vyplýva z objektívnych potrieb. Aj v koncepcných otázkach tvorby vzdelávacích obsahov

bude časopis venovať primeranú pozornosť príprave mladej generácie robotníckej triedy, ako aj problémom vzdelávania a samovzdelávania dospelých.

Jednota výchovy a vzdelávania týka sa nielen inovácie obsahu, ale aj aktivizujúcich metód vo vyučovaní a mimo neho aj všestrannej stimulácie tvorivej aktivity mladej generácie v diferencovaných činnostiach. Odhaľovanie rezerv v utváraní a rozvoji osobnosti detí a mládeže si vyžaduje nové prístupy aj k poznávaniu žiaka prostredníctvom fundovanej diagnostiky, k rozvíjaniu jeho záujmov a schopností. Individuálny prístup k žiakom v rámci školských a mimoškolských kolektívov je v súlade s orientáciou našej výchovno-vzdelávacej sústavy na vyššiu kvalitu a efektívnosť výchovnej, vyučovacej a učebnej činnosti. Výskum procesu utvárania individuálneho vedomia žiakov z aspektu regulácie spätnoväzbových vzťahov medzi individuálnym a spoločenským vedomím patrí medzi významné funkcie výchovno-vzdelávacej sústavy, a preto bude aj súčasťou obsahovej orientácie časopisu. Priestor na stránkach časopisu budú mať aj analýza teoretických základov a aplikácia získaných poznatkov z oblasti pedagogickej komunikácie.

V rámci komplexného prístupu ku komunistickej výchove budú publikované príspevky venované filozofickým, sociálno-ekonomickým, sociálno-pedagogickým a pedagogicko-psychologickým aspektom utvárania a rozvoja socialistickej osobnosti. Osobitnú pozornosť bude Pedagogika venovať svetonázorovej, pracovnej a mravnej výchove. Posilnenie jednoty školskej a mimoškolskej výchovy si vyžaduje väčší priestor pre publikovanie príspevkov, ktoré analyzujú súčinnosť školy, rodiny, detskej a mládežníckej organizácie. Podľa názoru redakčnej rady je nevyhnutné venovať väčšiu pozornosť aj pedagogickým aspektom pôsobenia prostriedkov masovej komunikácie.

Spojenie školy so spoločenskou praxou nastoľuje celý rad problémov, ktoré nemajú len praktický dosah, ale si vyžadujú aj teoretické skúmanie. Tak napríklad teória a prax profesionálnej orientácie, ktorá má jednoznačne interdisciplinárny charakter, problematika spoločensky užitočnej práce žiakov, spolupráca školy a závodu, zainteresovanie spoločenských organizácií do problémov výchovy mimo vyučovania.

Československá pedagogická veda je pevnou súčasťou socialistickej pedagogiky. Nevyčerpatelným zdrojom poznania a poučenia je sovietska pedagogika, mnoho nových poznatkov môžeme získať z pedagogickej tvorby ďalších spriatelенých krajín. Poznanie diela progresívnych pedagógov z kapitalistických krajín a kritická analýza buržoáznej pedagogiky z pozície marxizmu-leninizmu dotvárajú plánovaný obsah príspevkov, ktoré chce redakcia publikovať v tematickom okruhu „Škola a pedagogika v zahraničí, dejiny pedagogiky“.

Už v posledných ročníkoch venoval časopis Pedagogika pomerne veľa priestoru otázkam profilu, prípravy a činnosti socialistického učiteľa. V tejto línii bude pokračovať, pričom rozšíri svoju pozornosť aj na majstrov odbornej výchovy, vychovávateľov, na analýzu problémov mladých učiteľov a na otázky riadenia škôl a výchovno-vzdelávacích zariadení.

Koncepcia časopisu Pedagogika na roky 1983–1984 sa podrobne rozpracovala do akčného programu, v ktorom sa navrhli už pracovné názvy príspevkov

kov a v niektorých prípadoch aj potencionálni autori. Miesto výberu len na základe ponuky bude sa uplatňovať kombinácia objednávky s výberom najlepších príspevkov zaslaných autormi z vlastnej iniciatívy. V primeranom rozsahu budú zaraďované do časopisu aj preklady a objednané pôvodné príspevky zahraničných autorov. Vynaložíme úsilie, aby aj rubriky správ a recenzií boli pohotovejšie, pestrejšie a koncepcne zosúladené s celkovým profilom časopisu.

Základným kritériom zostavovania jednotlivých čísel budú kvalitatívne aspekty, súlad príspevkov s celkovou koncepciou a optimálna proporционаlita a vyváženosť obsahového zamerania. Časopis tvoria predovšetkým autori, nie redakčná rada a redakcia. Boli by sme radi, keby na ďalšej orientácii a utváraní časopisu aktívnejšie sa zúčastňovali aj čitatelia. Očakávame preto ich listy, pripomienky, návrhy a ohlasy, ktoré nám pomôžu pri dôslednej realizácii programu na roky 1983–1984.

REDAKCIA

Náročnosť súčasných problémů vyžaduje i stále lepší připravenost mladé generace. Jde nám o to, aby socialistický člověk v sobě harmonicky spojoval vzdělanost, pracovitost, kulturní rozhled a ušlechtilé morální vlastnosti, aby byl fyzicky zdatný a aktivně se angažoval v občanském, společenském životě. Výchova dorůstajícího pokolení, které postupně převeze odpovědnost za budoucnost, za další rozvoj naší země, je proto mimořádně odpovědným úkolem. Je to věc celé společnosti, naší strany, Socialistického svazu mládeže, všech orgánů socialistického státu a složek Národní fronty, školy, armády, ale i hromadných sdělovacích prostředků, kultury, umění i dalších oblastí našeho společenského života. Nenahraditelnou úlohu, kterou zdůrazňujeme a podporujeme, v tom hraje i rodina.

Nemálo jsme již na tomto úseku udělali, nemálo dosáhli. O tom svědčí i jednání sjezdu. Víme však, jak složité a mnohotvárné je formování člověka. Pochopit složitost, rozpornost současné doby, umět se správně orientovat v prudkém sledu událostí, v tom, co se děje doma i ve světě, nalézt si v životě správné místo, není vždy jednoduché, tím spíše pro mladého člověka. Působí zde mnoho často protichůdných vlivů a jevů. Je to proces těsně spjatý s velkým revolučním zápasem o přeměnu společnosti, s bojem proti působení buržoazní ideologie a morálky.

Z projevu Gustáva Husáka
na III. sjezdu SSM
